

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

*Multilingual Research Unit &
European Language Council*

Duurzaam meertalig onderwijs Over meertalig en impliciet leren

**MIME Expertmeeting
Amsterdam 11 oktober 2016**

Universiteitsbibliotheek, Singel 425

Piet Van de Craen, Ph.D., Vrije Universiteit Brussel (VUB), Multilingual Research Unit (MuRe), Centre for the Neurosciences (C4N) and the European Language Council / Conseil européen pour les langues (ELC-CEL)

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

*Multilingual Research Unit & European
Language Council*

Inhoud

1. Het MIME Programma...
2. Duurzaam onderwijs...
3. Leerprocessen...
4. Een duurzaam onderwijsbeleid...
5. Conclusies

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Het MIME Programma

Uit het MIME onderzoeksprogramma:

“Wat zijn de *beste antwoorden* in erg verschillende omgevingen op, niet alleen op de uitdagingen die taalkundige diversiteit stelt, maar ook op de *snelle veranderingen in de aard, omvang en ervaring die deze diversiteit meevoert?*” (cf. Grin et al. 2014:4).

“*we need sustainable multi-faceted multilingualism...*” (cf. Grin et al. 2014:11)

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Het MIME Programma

Maar...

- Begrippen zoals *onderwijs* en *snelheid* zijn meestal *niet compatibel*...
- *Onmiddellijk* reageren op maatschappelijke veranderingen is niet de taak van onderwijs...
- Onderwijs is een woord dat *tradities, degelijkheid* en *duurzaamheid* zou moeten oproepen...
- *Maatschappelijke veranderingen* sinds 1970 hebben geleid tot een *herdenken* van de onderwijspraktijk...

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Wat is duurzaam onderwijs?

- ***‘Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs’*** (Our Common Future, The Brundtland Report 1987:41)
- Implicerend : ***vooruitzien, over de horizon kijken...***
- M.b.t. onderwijs ***inzicht in en kennis van leerprocessen...***

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Duurzaam onderwijs

- ***Duurzaam onderwijs*** betekent onderwijs dat succesvolle ***leerstrategieën toepast...***
- M.a.w. strategieën die ***garant staan*** voor succes ...
- In het algemeen wordt bedoeld: ***gelijke kansen*** (learning for all), ***waardevol onderwijs*** (learning that matters) en ***duurzaamheid*** (learning that lasts) (Graham *et al.* 2016)

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Duurzaam onderwijs

Maar...

- vaak blijven we hangen bij *slogans...*
- zelden komen we te weten hoe dit dan wel moet...
- resultaten zijn *controversieel* en *niet algemeen aanvaard...*
- vaak *lokale* initiatieven en van korte duur...
- vaak alleen gericht op *kansarme groepen...*
- vaak voorgesteld als *een erg complex probleem...*

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Leerprocessen

Hill (Hill 1980) complexe leertheoretische aanpak

- (i) to deal with the *complexities of human symbolic learning and insightful problem solving*
- (ii) to allow for the *flexibility* of behaviour
- (iii) to explain *cognitive flexibility* and its far from universal aspects
- (iv) to take into account *developmental* processes
- (v) to consider the *influence of earlier on later learning*
- (vi) to deal with *motivation* and *reinforcement*

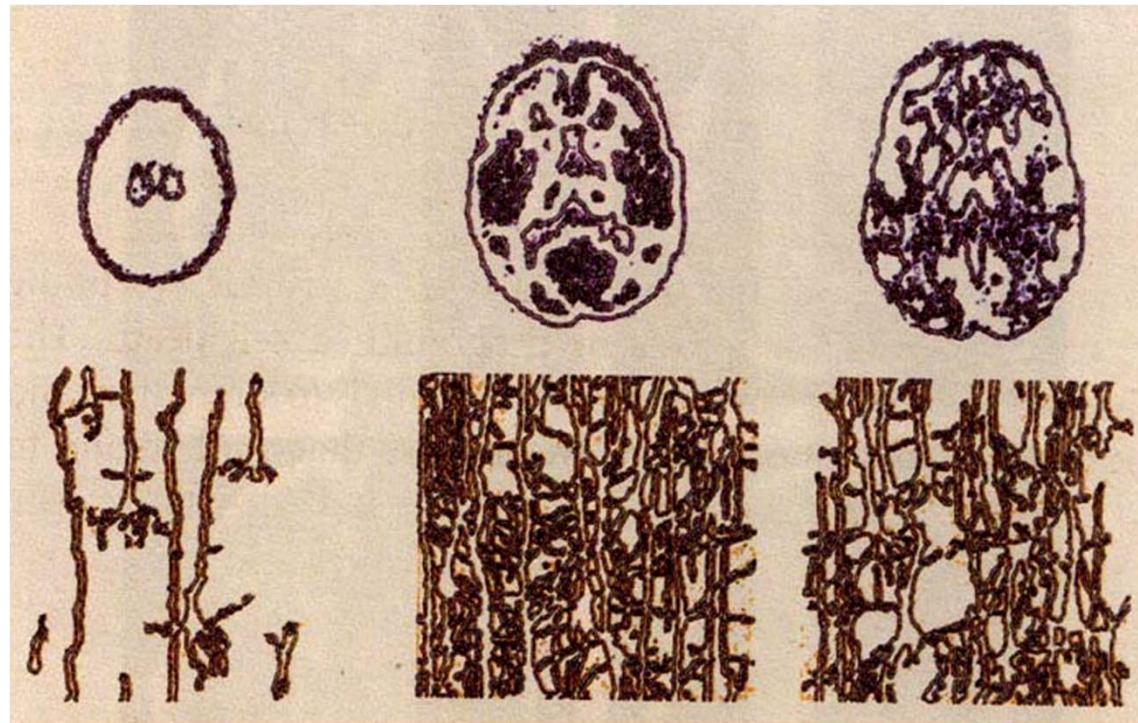

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Leerprocessen

Connections in the brain of a new-born brain, left, a six-year-old child, middle, a 25-year-old adult, right (cf. Carter 1998 : 18)

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Leerprocessen

Leren betekent *verbindingen* aanmaken...

Het geleerde oproepen betekent deze *verbindingen*
opnieuw aanmaken...

De *sterkte van de verbinding* bepaalt het succes
ervan...

Hoe maak je verbindingen *sterker?*

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Leerprocessen

Voorstel:

- **Learning success is the fruit of *deliberate practice...*** (Ericsson et al. 1993, Ericsson & Pool 2016)
- **Doelbewust oefenen / Oefening baart kunst**
 - *Het gaat om erg gespecialiseerde vormen van kennis...*
 - *Een grote rol is weggelegd voor coaching...*
 - *Er is sprake van een bestaande systematische bron van kennis...*(Ericsson & Pool 2016:100)
- **Zou het zo eenvoudig zijn?**

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Leerprocessen

Doelbewust oefenen staat ter discussie...

- slechts 4% zou de rol ervan zijn aldus een meta-analyse...
(MacNamare *et al.* 2014)
- het gaat om erg **specifieke activiteiten** ... wat niet de bedoeling van het onderwijs is...
- het gaat voorbij aan een andere vorm van leren, namelijk **impliciet leren**, vaak stiefmoederlijk behandeld...

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Impliciet leren

Implicit learning: “[*complex information*] is [*learned*] without *complete verbalisable knowledge of what is learned*” (Seeger 1994:164).

Karakteristieke aspecten van impliciete leerprocessen (Reber 1993)

- *robust...*
- *minder gevoelig voor variatie...*
- *geschikt voor leren in groep...*
- *IQ-onafhankelijk...*
- *leeftijdonafhankelijk...*

(cf. een instrument leren bespelen ...)

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

*Multilingual Research Unit & European
Language Council*

Impliciet leren

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

*Multilingual Research Unit & European
Language Council*

Implicit learning

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Twee opvattingen over meertaligheid

1. Onderwijs aan leerlingen die **van huize uit niet-Nederlandstalig zijn** (cf. Bezemer 2003, Van Avemaet 2010)

- Naam : OETC, OALT,...
- Doelstelling : sensibiliseren
- Resultaten : relatieve impact (cf. Van de Craen et al 1994, Ramaut 2013)

2. Echt meertalig onderwijs **waarbij het curriculum in twee talen wordt onderwezen**

- Naam: TTO, CLIL,...
- Doelstelling : onderwijs in twee talen maar niet de thuistalen
- Resultaten : grote impact op schoolresultaten (Van de Craen et al. 2007a,b,c)

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

CLIL en duurzaam leren

Resultaten van CLIL-onderwijs...

- **Doeltaalcompetenties** zijn groot...
- **Moedertaal competenties** nemen toe...
- **Leerstofbeheersing** is groter dan in traditioneel onderwijs...
- **Attitudes** en **motivation** m.b.t. school en leren positief...
- Aantoonbare **cognitieve effecten**...
- Effecten op **breinorganisatie**...

(Jäppinen 2005, Van de Craen *et al.* 2007a,b,c, 2013, 2014, 2015, Lorenzo *et al.* 2010, Murray 2010, Linares *et al.* 2012)

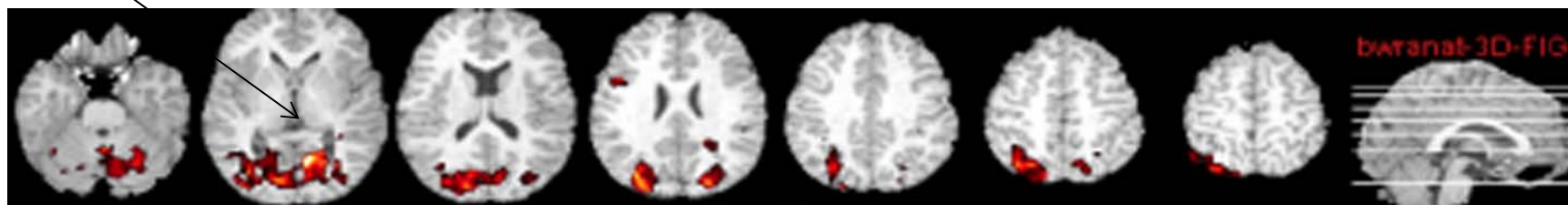

Vrije Universiteit Brussel

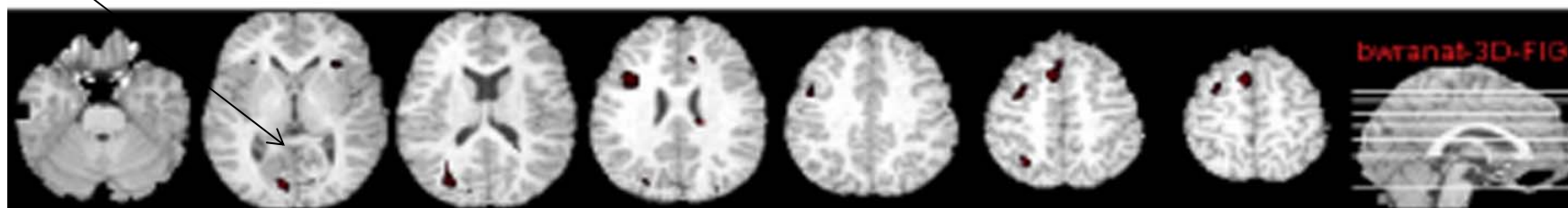
MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

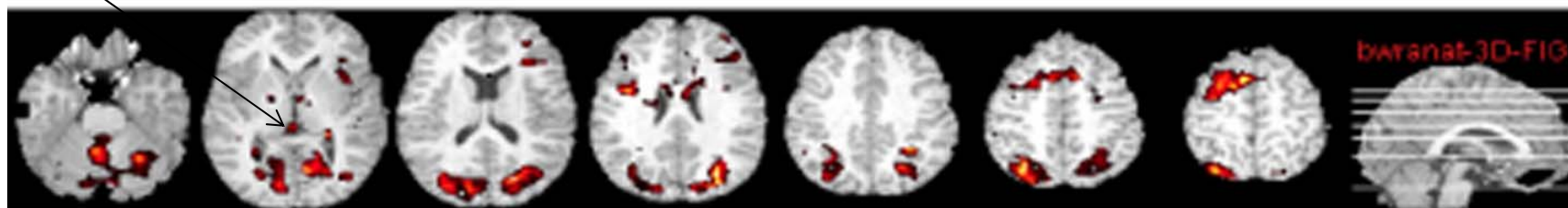
CLIL en duurzaam leren

Monolinguals (school language)

Early, highly proficient bilinguals

Early-late, proficient bilinguals in school language

(Uit Mondt *et al*, 2008, 2011)

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

CLIL en duurzaam leren

Twee aspecten verklaren dit succes:

- **Communicatieve** benadering...

D.w.z.: *betekenisvol* en *gecontextualiseerd*

- **Impliciet** leren...

D.w.z : van *impliciet* naar *expliciet*

CLIL is de belangrijkste vernieuwing in het taalonderwijs van de afgelopen vijftig jaar (Kees de Bot 2014)

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Duurzaam onderwijs

- ***Blijvende strategieën...***
- Evenwijdig met ***wetenschappelijk onderzoek...***
- Met respect voor ***onderwijskundige tradities...***
- Voorbeelden...

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Duurzaam onderwijs en beleid

- CLIL is ingeburgerd in **bijna alle** Europese landen
- De implementatie hangt vaak af van de **historische en economische evolutie** van een land of regio...
- Parameters zijn o.a. **standardisering, dominantie, dreiging en taalwetgeving...** (Van de Craen et al. 2013) (

Voorbeeldn...

- Spain...
- Italy...
- Belgium...
- Estonia...

- Resultaten reiken in alle gevallen **verder dan alleen maar talenkennis...**

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Duurzaam onderwijs en beleid

- Oplossingen worden gevonden in *'wise and well-informed policy design'* (Grin et al. 2014:14).
- Een belangrijk onderzoeksthema lijkt me *de toepassing van de CLIL-aanpak bij migrantenleerlingen* waarbij *sensibilisering van de thuistaal* wordt meegenomen...maar *taalleerprocessen centraal* staan..
- De mechanismen die dit teweegbrengt worden beschreven in de CLIL-literatuur en voorspeld door *G.H. Mead* in *Mind, Self and Society* (1934)...
- *The study of the multilingual challenge is the study of individual and societal change through sustainable education*

Vrije Universiteit Brussel

MuRe

Multilingual Research Unit & European
Language Council

Met dank voor uw aandacht

Thank you for your attention

Merci de votre attention

Ich danke Ihnen für Ihre Aufmerksamkeit

pvd craen@vub.ac.be

